

HE 84/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulakia siten, että maatalousyrittäjällä olisi sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella oikeus sijaisapuun riippumatta siitä, mitä työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä ansionmenetyskorvausta hänelle maksetaan. Ehdotetun muutoksen tarkoituksena on aiheuttaa mahdollisimman vähän hallinnollisia toimenpiteitä sekä maatalousyrittäjille että viranomaisille.

Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
PERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Maatalousyrittäjän lomituspalvelueteudet.....	3
1.2 Rahoitus.....	4
1.3 Lomituspalvelujen käyttö.....	4
2 EHDOTETUT MUUTOKSET.....	4
2.1 Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella.....	4
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	8
3.1 Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	8
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	8
4.1 Taloudelliset vaikutukset.....	8
4.2 Vaikutukset palvelujen käyttäjiin.....	8
5 ASIAN VALMISTELU.....	9
6 VOIMAANTULO.....	9
LAKIEHDOTUS.....	10
Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n muuttamisesta.....	10
LIITE.....	12
RINNAKKAISTEKSTIT.....	12
Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n muuttamisesta.....	12

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Maatalousyrittäjän lomituspalveluudet

Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta (1663/2015) sopeutti Suomen maatalousyrittäjien sekä turkistuottajien lomituserjestelmät Euroopan unionin maa- ja metsätalouden maaseutualueiden valtiontukea koskevien suuntaviivojen mukaisiksi. Samalla lainmuutoksilla tavoiteltiin 20 miljoonan euron vuosittaisia kustannussäästöjä pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaisesti. Lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.2016.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) mukaan kotieläintaloutta päätoimisesti harjoittavalla maatalousyrittäjällä on oikeus saada vuosilomaa 26 päivää vuodessa. Lomituspalvelujen saaminen edellyttää, että maatalousyrittäjä pääsääntöisesti kuuluu maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisen niin kutsutun pakollisen MYEL-vakuutuksen piiriin, kyseessä on pk-yritys ja että kotieläintalous käsittää vähintään kuusi asetuksella määriteltyä kotieläinyksikköä. Maatalousyrittäjä ei voi lomituserjankohdasta saada tiettyjä estäviä eläkkeitä, eikä yritys voi olla vaikeuksissa oleva yritys tai yritys, jolla on maksamaton komission perintämääräys.

Kotieläintaloutta harjoittavalla maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun silloin, kun hän ei pysty huolehtimaan yrityksen hoitoon kuuluvista välttämättömistä tehtävistään laissa säädetyn tilapäisen syyn vuoksi. Sijaisavun perusteet ovat:

- sairauden tai tapaturman aiheuttama työkyvyttömyys,
- lääkärin määräämä tai lakiin perustuva lääkinnällinen kuntoutus,
- työkykyä ylläpitävä toiminta,
- sairaan lapsen hoito ja kuntoutus,
- raskaus ja synnytys sekä lapsen ja adoptiolapsen hoito,
- alle 3-vuotiaan lapsen hoito,
- varusmiespalvelus ja siviilipalvelus sekä kertausharjoitukset ja täydennyspalvelus,
- lähiomaisen kuolema ja hautajaiset sekä
- yritystoiminnan järjestelyt.

Sijaisavun enimmäiskesto on kunkin perusteen osalta määritelty laissa.

Laissa ja asetuksessa on säännökset, joiden mukaan lomituspäivän pituus määräytyy.

Vuosiloma on maksutonta ja sijaisavun saajalta peritään sijaisavusta tuntimaksu. Sijaisavun maksu käsittää kolmen euron suuruisen perusosan sekä tulosidonnaisen osan, joka määräytyy sijaisavun saajan MYEL-työtulon mukaan. Tuntimaksua määrättäessä työtulo jaetaan luvulla 5400. Sijaisapumaksun suuruuteen vaikuttaa eräissä tapauksissa se, millä perusteella sijaisapua on saatu. Jos sijaisapua annetaan äitiysrahaperusteella, pääsäännön mukainen maksu peritään 50 prosentilla alennettuna. Jos sijaisavun saajalla on palkka- tai yrittäjätuloa tilan ulkopuolisen työskentelyn johdosta, maksu peritään 50 prosentilla korotettuna. Samoin käy, jos sijaisavun perusteena on alle 3-vuotiaan lapsen hoito. Yritystoiminnan järjestelyjä varten myönnetystä sijaisavusta peritään kiinteä tuntimaksu, vuoden 2016 tasossa 13,50 euroa tunnilta. Tuettua maksullista lomittaja-apua voidaan antaa vuosilomaan oikeutetuille maatalousyrittäjille. Palvelun enimmäismäärä on 120 tuntia kalenterivuodessa. Vuonna 2016 maksu on 13,75 euroa tunnilta.

Lomittaja-apua voidaan antaa myös niin sanotulla täyden korvauksen periaatteella. Palvelusta perittävä maksu on 35 euroa tunnilta vuonna 2016.

1.2 Rahoitus

Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) korvaa paikallisyksiköille maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisista lomituspalveluista aiheutuvat, toiminnan asianmukaisen hoitamisen kannalta tarpeelliset nettokustannukset. Niitä ovat muun muassa lomittajien palkkauksesta ja ammatillisesta täydennyskoulutuksesta aiheutuneet kustannukset, paikallisyksikön ostamista lomituspalveluista aiheutuneet kustannukset, itse järjestetystä lomituksesta maksetut korvaukset sekä lain mukaisten tehtävien hoitoon liittyvät vahingonkorvaukset.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen osalta korvaus maksetaan valtion talousarvioon varustusta arviomäärärahasta. Paikallishallinnon kustannuksia varten paikallisyksiköt saavat Melalta laskennallisin perustein määräytyvän valtion korvauksen, joka maksetaan valtion talousarvioon varatusta kiinteästä määrärahadista. Määräraha jaetaan paikallisyksikköjen kesken pääsääntöisesti kunkin paikallisyksikön toimialueella lomitettujen päivien määrän mukaan.

Melalle maksetaan valtion varoista kohtuullinen korvaus lomitustehtävien hoitamisesta aiheutuneisiin hallintokustannuksiin.

1.3 Lomituspalvelujen käyttö

Vuosilomaan oikeutettuja maatalousyrittäjiä oli vuonna 2015 yhteensä noin 19 800 ja lomitettuja vuosilomapäiviä noin 506 700.

Sijaisapua käytti noin 7 800 maatalousyrittäjää ja sijaisapupäiviä oli noin 330 600. Eniten sijaisapua käytettiin työkyvyttömyyden perusteella. Tällä perusteella sijaisapua käytti noin 5 900 maatalousyrittäjää.

Tuettua maksullista lomittaja-apua käyttäneitä maatalousyrittäjiä oli noin 10 300 ja lomituspäiviä noin 95 300. Niin sanotun täysin maksullisen lomitusavun käyttäjiä oli noin 600 ja lomituspäiviä noin 3 500.

2 Ehdotetut muutokset

2.1 Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella

Lomituspalvelulain 3 §:ssä on luettelo perusedellytyksistä, jotka maatalousyrittäjän on täytettävä saadakseen laissa tarkoitettuja lomituspalveluja. Samat perusedellytykset koskevat vuosilomaa, sijaisapua ja maksullista lomittaja-apua. Kaikkien edellytysten tulee täytyä aina lomituspalvelujen käyttämisajankohtana.

Lain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan lakia sovelletaan maatalousyrittäjään, joka ei saa työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainitun lain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntoutustukea tai työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) mukaista tapaturmaeläkettä, joka on myönnetty vähintään 60 prosentin työ-

HE 84/2016 vp

kyvyn alentuman perusteella, tai sitä vastaavaa liikennevakuutuslain (279/1959) mukaista korvausta.

Työkyvyttömyyseläkkeellä tarkoitetaan työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukaista toistaiseksi myönnettyä täyttä työkyvyttömyyseläkettä tai täyden työkyvyttömyyseläkkeen suuruisia kuntoutustukea ja näitä lakeja edeltävien lakien mukaista vastaavaa etuutta. Lisäksi lomituksen estäviä eläkkeitä ovat maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) ja työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) mukainen tapaturmaeläke, joka on myönnetty vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella ja sitä vastaava liikennevakuutuslain (279/1959) mukainen korvaus. Tällä tarkoitetaan sellaista liikennevakuutuslain mukaista ansionmenetyskorvausta, joka kohdistuu aikaan, jona liikennevahingon sattumisesta on jo kulunut vuosi. Tapaturmaeläkettä maksetaan aikaisintaan vahinkopäivän vuosipäivästä alkaen. Tapaturmaeläke myönnetään joko määräajaksi tai toistaiseksi. Täten estävänä etuutena huomioon otettava liikennevakuutuslain mukainen ansionmenetyskorvaus voi vastaavasti olla joko määräajaksi tai toistaiseksi myönnetty. Myös kumottujen lakien, tapaturmavakuutuslain (608/1948) ja maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukainen tapaturmaeläke, joka on myönnetty vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella, on estävä etuus.

Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha ei ole lomituspalveluja estävä etuus. Näitä lakeja edeltävien lakien mukainen vastaava etuus eli tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (625/1991) nojalla myönnettävä päiväraha tai tapaturmaeläke ei myöskään ole lomituspalveluja estävä etuus. Estävä etuus ei myöskään ole liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla myönnetty ansionmenetyskorvaus.

Lomituspalvelulain 7 § määrittää oikeuden sijaisapuun työkyvyttömyyden perusteella. Pykälää muutettiin 1.1.2016 siten, että oikeus sijaisapuun työkyvyttömyyden perusteella on pääsääntöisesti sidottu laissa mainitun sosiaaliturvaetuuden myöntämiseen. Sijaisapuoikeuden perusteeksi otettiin yleiset työkyvyttömyyden perusteella myönnetyt sosiaaliturvaetuudet, sairausvakuutuslain mukainen päiväraha ja työeläkelakien mukainen kuntoutustuki. Nämä yleiset etuudet määrittäisivät kussakin tapauksessa sijaisavun saannin enimmäisajan.

Sijaisapuoikeus kiinnitettiin sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan enimmäisaikaan. Tämän enimmäisajan jälkeen sijaisapuoikeus voi jatkua sillä perusteella, että maatalousyrittäjä on laittanut vireille työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyseläkehakemuksen. Työkyvyttömyyseläkepäättöksen tiedoksisaanti päättää sijaisapuoikeuden pääsääntöisesti. Maatalousyrittäjällä voi olla oikeus sijaisapuun, jos maatalousyrittäjälle myönnetään kuntoutustuki ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos arvioi, että maatalousyrittäjä todennäköisesti palaa entisiin maatalousyrittäjätehtäviinsä.

Muun muassa hallinnollisen työn helpottamiseksi ja maatalousyrittäjiltä vaadittavien turhien sairauspäiväraha hakemusten välttämiseksi, sijaisapuperusteeksi otettiin myös sairauspäivärahaan nähden ensisijainen maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen päiväraha sekä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus. Tällä tarkoitetaan sellaista liikennevakuutuslain mukaista korvausta, jota maksetaan enintään vuoden ajalta liikennevahingosta. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaan vahingoittuneella on oikeus päivärahaan yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien. Vahinkopäivällä tarkoitetaan työtapaturman sattumispäivää ja ammattitaudin ilmenemispäivää. Vahingoittuneella on oikeus tapaturmaeläkkeeseen vahinkopäivän vuosipäivästä alkaen.

Lainmuutoksen tarkoituksena oli, että maatalousyrittäjät olisivat sijaisavun saannin osalta yhdenvertaisessa asemassa riippumatta siitä, maksetaanko ansionmenetyskorvaus sairauspäivärahaan tai työeläkelakien mukaisiin työeläkkeisiin nähden ensisijaisesta järjestelmästä.

Tapaturmaeläkettä ei otettu sijaisapuoikeuden perusteeksi, koska useimmissa tilanteissa työkyvyttömyys jatkuu tapaturman sattumisesta yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti ja täten sijaisapuoikeuden jatkoon oli tarkoitus määräytyä päivärahaikauden jälkeen työeläkejärjestelmän työkyvyttömyysarvion pohjalta. Niissä tilanteissa, joissa työkyvyttömyys ei kuitenkaan ole jatkunut tapaturmasta yhtäjaksoisesti tai lähes yhtäjaksoisesti, henkilön tulisi sijaisapua saadakseen hakea sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa. Koska sairauspäivärahasta vähennetään ensisijainen tapaturmaeläke ja vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus, sairauspäivärahaa ei tosiasiallisesti yleensä jäisi maksettavaksi. Hallinnollisen työn helpottamiseksi ja maatalousyrittäjiltä vaadittavien turhien hakemusten välttämiseksi esityksessä ehdotetaan, että myös määräaikainen tapaturmaeläke ja sitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus otettaisiin sijaisapuoikeuden perusteeksi.

Esityksessä ehdotetaan, että määräaikainen tapaturmaeläke ja sitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus olisi sijaisavun perusteena enintään kolmen vuoden ajalta vahinkopäivästä ja liikennevahingosta. Perusteluna tälle on, että tavoitteena on ollut rajata työkyvyttömyyssijaisapuperusteen kesto lähtökohtaisesti enintään kolmeen vuoteen eläketapahtumasta eli työeläkelakien mukaisen työkyvyttömyyden alkamisesta. Jos työkyvyttömyyttä olisi vielä kolmen vuoden jälkeen, maatalousyrittäjän tulisi sijaisapua saadakseen esittää jokin muu 7 §:ssä mainittu sijaisapuperuste. Tällainen tilanne voisi tulla kyseeseen esimerkiksi ammattitaudeissa, joissa työkyvyttömyyttä aiheutuu vasta hyvin pitkän ajan kuluttua vahinkopäivästä eli ammattitaudin ilmenemisestä.

Tilanteissa, joissa tapaturmasta tai liikennevahingosta ei ole kulunut kolmea vuotta, mutta maatalousyrittäjälle myönnetään tapaturmaeläke tai sitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus toistaiseksi, maatalousyrittäjän tulisi sijaisapua saadakseen esittää jokin muu 7 §:ssä mainittu sijaisapuperuste.

Esityksessä ehdotetaan, että määräaikainen tapaturmaeläke ja sitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus tulisi olla myönnetty vähintään 60 %:n työkyvyn alentuman perusteella. Vastaavasti esityksessä ehdotetaan tapaturmapäivärahan ja vastaavan liikennevakuutuslain mukaisen korvauksen osalta, että korvaus on myönnetty vähintään 60 %:n työkyvyn alentuman perusteella. Jos työkyvyn alentuma jäisi alle 60 %:n, maatalousyrittäjän tulisi sijaisapua saadakseen esittää jokin muu 7 §:ssä mainittu sijaisapuperuste.

Tilanteissa, joissa työkyvyn alentuma jää alle 60 %:n, on perusteltua, että sijaisapuoikeus perustuu jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa yleisiin työkyvyttömyyden perusteella myönnettyihin etuuksiin, sairausvakuutuslain mukaiseen päivärahaan ja työeläkelakien mukaisiin työkyvyttömyyseläkkeisiin. Esimerkiksi, jos työkyvyn arvioidaan olevan heikentynyt vähintään kahdella viidesosalla, mutta ei vielä kolmella viidesosalla, henkilölle voisi tulla työeläkepuolella myönnettäväksi osaeläkkeen suuruinen kuntoutustuki. Sijaisavussa on vakiintuneesti katsottu, että osaeläkkeen suuruista kuntoutustukea saava maatalousyrittäjä on osittain työkykyinen jo kuntoutustukijakson aikana ja osaeläkkeen suuruista kuntoutustukea saavan on voitu edellyttää osallistuvan ainakin osaan maatalousyrittäjien töistä. Jotta soveltamiskäytäntö pysyisi mahdollisimman yhdenmukaisena riippumatta siitä, maksetaanko ansionmenetyskorvaus tapaturma-, liikennevakuutus- vai työeläkejärjestelmästä, ehdotetaan, että määräaikainen tapaturmaeläke ja sitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus olisivat sijaisapuoikeuden perusteena vain silloin, kun henkilölle voisi jo tapaturman tai liikennevahingon aiheuttaman työkyvyn alentuman osalta tulla työeläkejärjestelmästä myönnettäväksi täyden työky-

vyttömyyseläkkeen suuruinen kuntoutustuki. Saadessaan vähintään 60 %:n työkyvyn alentuman mukaista päivärahaa tai määräaikaista tapaturmaeläkettä taikka niitä vastaavaa liikennevakuutuslain mukaista korvausta, sijaisapua voitaisiin myöntää sijaisapua saavan maatalousyrittäjän tehtäväosuuteen kokonaisuudessaan, toisin sanoen hänen ei voitaisi olettaa osallistuvan osaan maatalousyrittäjän töistä. Tilanteissa, joissa maatalousyrittäjä saa sairautensa tai tapaturmansa johdosta jotain muuta kuin maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa tai tapaturmaeläkettä taikka niitä vastaavaa liikennevakuutuslain mukaista korvausta, esimerkiksi sotilastapaturmalain nojalla myönnettyä ansionmenetykskorvausta, maatalousyrittäjän tulisi sijaisapua saadakseen esittää jokin 7 §:ssä mainittu sijaisapuperuste. Samalla työkyvyttömyyssijaisapuperusteeksi olisi perusteltua lisätä tietyt etuudet, jotka estävät sairauspäivärahan saannin. Koska nämä etuudet eivät ole maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisia estäviä etuuksia, näiden ajalle on mahdollista saada vuosilomaa ja maksullista lomittaja-apua. Vaikka useimmissa tilanteissa mahdollisuus vuosilomaan ja maksulliseen lomittaja-apuun riittäisi keskon puolesta turvaamaan lomituspalveluiden tarpeen, nämä etuudet olisi kuitenkin tietyin osin syytä lisätä sijaisapuperusteiksi turvaamaan työkyvyttömyyssijaisavun häiriötön jatko.

Esityksessä ehdotetaan sijaisapuperusteiksi lisättävän sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momentin 1—3 kohdan mukaiset etuudet. Esityksen mukaan sijaisapua saisi siksi ajaksi, jolta maatalousyrittäjälle myönnetään Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa (566/2005), työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa taikka työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain, liikennevakuutuslain, sotilasvammalain (404/1948) tai sotilastapaturmalain (1211/1990) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella ansionmenetykskorvausta.

Sijaisapuun oikeuttaisi esityksen mukaan muun muassa maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain tai työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen kuntoutusraha sekä sairausvakuutuslain siirtymäsäännöksen nojalla näitä lakeja edeltävien lakien mukainen vastaava etuus eli tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnettävä päiväraha tai tapaturmaeläke, samoin kuin liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain nojalla myönnetty ansionmenetykskorvaus. Sijaisapua voisi sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisten tapaturma- ja liikenne-etuuksien osalta saada enintään kolmen vuoden ajalta tapaturman tai liikennevahingon sattumisesta yhdenmukaisesti edellä ehdotetun kanssa. Jos tapaturma tai liikennevahinko aiheuttaisi työkyvyttömyyttä ja sen perusteella maksettaisiin kuntoutusetuutta vielä kolmen vuoden jälkeen vahinkopäivästä tai liikennevahingon sattumisesta, maatalousyrittäjä voisi olla oikeutettu työkyvyttömyyssijaisapuun esimerkiksi pykälän 1 tai 4 momentin mukaan.

Esityksen mukaan sijaisapuoikeutta ei kuitenkaan kuntoutusetuuksien osalta olisi silloin, kun etuus perustuu maatalousyrittäjän ammatilliseen uudelleen kouluttautumiseen. Tällainen tilanne olisi kyseessä silloin, kun maatalousyrittäjän ei ole koulutuksen jälkeen enää tarkoitus palata niihin tehtäviin, joita varten sijaisapua on viimeksi annettu.

Sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momentin 1—3 kohdan mukaisten etuuksien osalta maatalousyrittäjän tulisi sijaisapua saadakseen lisäksi osoittaa työkyvyttömyytensä maatalousyrittäjätyöhön, koska näitä etuuksia voi tietyissä tilanteissa saada myös ilman työkyvyttömyyttä. Työkyvyttömyys tulisi osoittaa 1 momentissa mainituin tavoin.

Voimassaolevan 7 §:n 2 momentin 4 kohdassa säädetään sijaisavusta sen jälkeen, kun oikeus 2 ja 3 kohdassa mainittuihin sosiaaliturvaetuuksiin päättyy. Tällöin sijaisapu jatkuu, jos sijaisavun saajalla on vireillä työkyvyttömyyseläkettä koskeva hakemus, joka on tehty ennen

edellä tarkoitettujen etuuksien päättymistä. Koska edellä on ehdotettu uusia sosiaaliturva-etuuksia sijaisavun perusteeksi, nämä olisi perusteltua lisätä säännökseen sekä päivittää 3 momentin viittaussäännös. Maatalousyrittäjän tulisi saadakseen sijaisapua työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireilläolon perusteella lisäksi osoittaa työkyvyttömyytensä maatalousyrittäjätöihin. Työkyvyttömyys tulisi osoittaa 1 momentissa mainituin tavoin.

Lain 7 §:n 4 momentissa ehdotetaan huomioitavan tilanne, jossa maatalousyrittäjä ei ole laittanut vireille työkyvyttömyyseläkettä koskevaa hakemusta aikana, jolta hänelle on myönnetty sijaisavun perusteena olevaa sosiaaliturvaetuutta, mutta työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireilläolo päättyy kuntoutustuen myöntämiseen. Esityksessä ehdotetaan, että maatalousyrittäjällä voisi tällöin olla kuntoutustuen perusteella oikeus sijaisapuun, vaikka hänellä ei ole ollut sijaisapuoikeutta työkyvyttömyyseläkehakemuksen vireillä ollessa. Samalla esitetään selkeytettävän 4 momentin sanamuotoa siltä osin, että sijaisapuoikeus kuntoutustukiperusteella voi kuitenkin alkaa vasta sen jälkeen, kun aiemmasta kuntoutustukiperusteella myönnetystä sijaisavusta on kulunut kaksi vuotta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavan 7 §:n 6 momenttia muun muassa edellä ehdotettujen muutosten johdosta. Ehdotuksen mukaan 6 momenttiin lisättäisiin poikkeussäännös koskien 2 momentin perusteella annettavaa sijaisapua. Säännös mahdollistaisi sijaisavun myöntämisen 2 momentissa mainituilla perusteilla sellaiselle maatalousyrittäjälle, joka saa 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua tapaturmaeläkettä tai liikennevakuutuslain mukaista korvausta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Lain muutoksen tarkoituksena on saattaa maatalousyrittäjät mahdollisimman tasavertaiseen asemaan työkyvyttömyysperusteisen sijaisavun enimmäiskeston osalta, kuitenkin siten, että tästä aiheutuisi mahdollisimman vähän hallinnollisia toimenpiteitä sekä maatalousyrittäjille että viranomaisille. Tästä syystä sijaisapuperusteeksi ehdotetaan otettavan myös vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella myönnetty määräaikainen tapaturmaeläke, kuitenkin enintään kolmen vuoden ajalta vahinkopäivästä taikka sitä vastaava liikennevakuutuslain mukainen korvaus, kuitenkin enintään kolmen vuoden ajalta liikennevahingosta. Samalla ehdotetaan täydennettävän sijaisapuperusteita tietyjen sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan estävien etuuksien osalta.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole taloudellisia vaikutuksia. Hallituksen esityksessä maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta (HE 112/2015) 7 §:n kustannusvaikutukset laskettiin siten, että työkyvyttömyysperusteinen sijaisapu voisi lähtökohtaisesti jatkua enintään kolme vuotta yhtäjaksoisen työkyvyttömyyden alkamisesta.

4.2 Vaikutukset palvelujen käyttäjiin

Esitys asettaa maatalousyrittäjät yhdenvertaiseen tilanteeseen työkyvyttömyyssijaisapuperusteiden keston osalta riippumatta siitä, mistä sosiaaliturvajärjestelmästä työkyvyttömyyden ai-

HE 84/2016 vp

heuttama ansionmenetys tapaturma- ja liikennevahingoissa korvataan. Esitys myös vähentää maatalousyrittäjiltä vaadittavien hakemusten määrää.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen asiantuntijoiden kanssa.

Asia on käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 10.5.2016.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 7 § sellaisena kuin se on laissa 1663/2015 seuraavasti:

7 §

Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana enintään 20 päivän ajaksi. Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Lisäksi sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella siksi ajaksi:

1) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) tarkoitettua päivärahaa;

2) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua sairauspäivärahaa, ei kuitenkaan osasairauspäivärahaa;

3) jolta hänelle myönnetään vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella työtapa- turma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapa- turma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa, määräaikaista tapaturmaeläkettä tai tapaturmavakuutuslain (608/1948) tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukaista vastaavaa etuutta tai näitä vastaavaa liikennevakuutuslain mukaista korvausta, kuitenkin enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai liikennevahingosta;

4) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua estävää etuutta, ei kuitenkaan, jos etuutta myönnetään ammatilliseen uudelleen- kouluttautumiseen, 3 kohdassa tarkoitettua estävän etuuden osalta kuitenkin enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai liikennevahingosta;

5) jona hänen työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen työkyvyttömyyseläkettä koskeva hakemuksensa on vireillä, jos hakemus on tehty 2—4 kohdassa tarkoitettuna aikana.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettua tapauksessa maatalousyrittäjän oikeus sijaisapuun päättyy, kun hän on saanut tiedon työkyvyttömyyseläkettä koskevasta päätöksestä.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun, jos työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireillöolo päättyy kuntoutustuen myöntämi- seen. Sijaisapuoikeus voi kuitenkin alkaa vasta sen jälkeen, kun aiemmasta kuntoutustukipe- rusteella myönnetystä sijaisavusta on kulunut kaksi vuotta. Edellytyksenä on lisäksi, että maatalousyrittäjän arvioidaan todennäköisesti kykenevän myöhemmin jatkamaan työskentelyään niissä tehtävissä, joita varten sijaisapua on viimeksi annettu. Maatalousyrittäjien eläkelaitos antaa 10 §:ssä tarkoitettulle paikallisyksikölle sijaisavun antamista koskevan päätöksen tekoa varten lausunnon siitä, onko todennäköistä, että maatalousyrittäjä kykenee myöhemmin jat- kamaan työskentelyään edellä tarkoitetu- in tavoin. Lausunto sitoo paikallisyksikköä sen päättä-

HE 84/2016 vp

essä maatalousyrittäjän oikeudesta sijaisapuun. Oikeus sijaisapuun kuntoutustuen perusteella voi jatkua niin kauan kuin kuntoutustukea myönnetään, kuitenkin enintään kolme vuotta eläketapahtumasta. Kuntoutustuen jatkuessa maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta saada sijaisapua 1 tai 2 momentin perusteella.

Maatalousyrittäjällä on 4 momentin mukainen oikeus sijaisapuun myös, jos maatalousyrittäjä on hakenut muutosta 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen, jolla hänelle ei ole myönnetty työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea, edellyttäen, että muutoksenhaun johdosta kuntoutustuki myönnetään. Sijaisapuoikeus on aikaisintaan siitä lähtien, kun maatalousyrittäjä saa tiedon kuntoutustuen myöntämisestä koskevasta päätöksestä.

Maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sen estämättä, että maatalousyrittäjä saa 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua tapaturmaeläkettä tai liikennevakuutuslain mukaista korvausta. Edellä 4 ja 5 momentissa tarkoitettussa tapauksessa oikeus sijaisapuun on myös maatalousyrittäjällä, joka ei täytä 3 §:n 1 momentin 1 tai 3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä toimittaa työkyvyttömyyseläkettä koskevan päätöksen tiedoksi 10 §:ssä tarkoitettulle paikallisyksikölle silloin, kun ilmenee, että maatalousyrittäjä on työkyvyttömyytensä perusteella saanut sijaisapua.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehula

Laki

maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 7 § sellaisena kuin se on laissa 1663/2015 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella

Sijaisapu työkyvyttömyyden perusteella

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana enintään 20 päivän ajaksi. Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Lisäksi sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua siksi ajaksi:

1) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) tarkoitettua päivärahaa;

2) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua sairauspäivärahaa, ei kuitenkaan osasairauspäivärahaa;

3) jolta hänelle myönnetään työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista *täysimääräistä* päivärahaa taikka sitä vastaavaa liikennevakuutuslain mukaista korvausta, kuitenkin enintään vuoden ajalta liikennevahingosta;

Sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella kalenterivuoden aikana enintään 20 päivän ajaksi. Työkyvyttömyys on osoitettava lääkärin, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan todistuksella siltä osin kuin sijaisapupäivien määrä kalenterivuodessa ylittää seitsemän päivää.

Lisäksi sijaisapuun oikeutetulla maatalousyrittäjällä on oikeus saada sijaisapua *sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuneen työkyvyttömyyden perusteella* siksi ajaksi:

1) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetussa laissa (118/1991) tarkoitettua päivärahaa;

2) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua sairauspäivärahaa, ei kuitenkaan osasairauspäivärahaa;

3) jolta hänelle myönnetään *vähintään 60 prosentin työkyvyn alentuman perusteella* työtapaturma- ja ammattitautilain tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista päivärahaa, *määräaikaista tapaturmaeläkettä tai tapaturmavakuutuslain (608/1948) tai maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) mukaista vastaavaa etuutta tai näitä* vastaavaa liikennevakuutuslain mukaista korvausta, kuitenkin enintään *kolme vuotta vahinkopäivästä tai*

Voimassa oleva laki

4) jona hänen työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen työkyvyttömyyseläkettä koskeva hakemuksensa on vireillä, jos hakemus on tehty 2 tai 3 kohdassa tarkoitettuna aikana.

Edellä 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettuna tapauksessa maatalousyrittäjän oikeus sijaisapuun päättyy, kun hän on saanut tiedon työkyvyttömyyseläkettä koskevasta päätöksestä.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjän oikeus sijaisapuun jatkuu, jos työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireilläolo päättyy kuntoutustuen myöntämiseen. Edellytyksenä on, että maatalousyrittäjän arvioidaan todennäköisesti kykenevän myöhemmin jatkamaan työskentelyään niissä tehtävissä, joita varten sijaisapua on viimeksi annettu. Maatalousyrittäjien eläkelaitos antaa 10 §:ssä tarkoitettulle paikallisyksikölle sijaisavun antamista koskevan päätöksen tekoa varten lausunnon siitä, onko todennäköistä, että maatalousyrittäjä kykenee myöhemmin jatkamaan työskentelyään edellä tarkoitettuun tavoin. Lausunto sitoo paikallisyksikköä sen päättäessä maatalousyrittäjän oikeudesta sijaisapuun. Oikeus sijaisapuun kuntoutustuen perusteella voi jatkua niin kauan kuin kuntoutustukea myönnetään, kuitenkin enintään kolme vuotta eläketapahtumasta. *Tämän jälkeen maatalousyrittäjä ei voi saada sijaisapua kuntoutustuen perusteella kahteen vuoteen.* Kuntoutustuen jatkuessa maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta saada sijaisapua 1 tai 2 momentin perusteella.

Maatalousyrittäjällä on 4 momentin mukainen oikeus sijaisapuun myös, jos maatalousyrittäjä on hakenut muutosta 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen, jolla hänelle ei ole myönnetty työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea, edellyttäen, että muutoksenhaun

Ehdotus

liikennevahingosta;

4) jolta hänelle myönnetään sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettua estävää etuutta, ei kuitenkaan, jos etuutta myönnetään ammatilliseen uudelleenkouluttautumiseen, 3 kohdassa tarkoitettua estävän etuuden osalta kuitenkin enintään kolme vuotta vahinkopäivästä tai liikennevahingosta,

5) jona hänen työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainitun lain mukainen työkyvyttömyyseläkettä koskeva hakemuksensa on vireillä, jos hakemus on tehty 2—4 kohdassa tarkoitettuna aikana.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuna tapauksessa maatalousyrittäjän oikeus sijaisapuun päättyy, kun hän on saanut tiedon työkyvyttömyyseläkettä koskevasta päätöksestä.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun, jos työkyvyttömyyseläkettä koskevan hakemuksen vireilläolo päättyy kuntoutustuen myöntämiseen. *Sijaisapuoikeus voi kuitenkin alkaa vasta sen jälkeen, kun aiemmasta kuntoutustukiperusteella myönnetystä sijaisavusta on kulunut kaksi vuotta.* Edellytyksenä on lisäksi, että maatalousyrittäjän arvioidaan todennäköisesti kykenevän myöhemmin jatkamaan työskentelyään niissä tehtävissä, joita varten sijaisapua on viimeksi annettu. Maatalousyrittäjien eläkelaitos antaa 10 §:ssä tarkoitettulle paikallisyksikölle sijaisavun antamista koskevan päätöksen tekoa varten lausunnon siitä, onko todennäköistä, että maatalousyrittäjä kykenee myöhemmin jatkamaan työskentelyään edellä tarkoitettuun tavoin. Lausunto sitoo paikallisyksikköä sen päättäessä maatalousyrittäjän oikeudesta sijaisapuun. Oikeus sijaisapuun kuntoutustuen perusteella voi jatkua niin kauan kuin kuntoutustukea myönnetään, kuitenkin enintään kolme vuotta eläketapahtumasta. Kuntoutustuen jatkuessa maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta saada sijaisapua 1 tai 2 momentin perusteella.

Maatalousyrittäjällä on 4 momentin mukainen oikeus sijaisapuun myös, jos maatalousyrittäjä on hakenut muutosta 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen, jolla hänelle ei ole myönnetty työkyvyttömyyseläkettä tai kuntoutustukea, edellyttäen, että muutoksenhaun

Voimassa oleva laki

johdosta kuntoutustuki myönnetään. Sijaisapuoikeus on aikaisintaan siitä lähtien, kun maatalousyrittäjä saa tiedon kuntoutustuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Edellä 4 ja 5 momentissa tarkoitettussa tapauksessa oikeus sijaisapuun on myös maatalousyrittäjällä, joka ei täytä 3 §:n 1 momentin 1 tai 3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä toimittaa työkyvyttömyyseläkettä koskevan päätöksen tiedoksi 10 §:ssä tarkoitettulle paikallisyksikölle silloin, kun ilmenee, että maatalousyrittäjä on työkyvyttömyytensä perusteella saanut sijaisapua.

Ehdotus

johdosta kuntoutustuki myönnetään. Sijaisapuoikeus on aikaisintaan siitä lähtien, kun maatalousyrittäjä saa tiedon kuntoutustuen myöntämistä koskevasta päätöksestä.

Maatalousyrittäjällä on oikeus sijaisapuun 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa sen estämättä, että maatalousyrittäjä saa 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua tapaturmaeläkettä tai liikennevakuutuslain mukaista korvausta. Edellä 4 ja 5 momentissa tarkoitettussa tapauksessa oikeus sijaisapuun on myös maatalousyrittäjällä, joka ei täytä 3 §:n 1 momentin 1 tai 3 kohdassa säädettyjä edellytyksiä.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos voi salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä toimittaa työkyvyttömyyseläkettä koskevan päätöksen tiedoksi 10 §:ssä tarkoitettulle paikallisyksikölle silloin, kun ilmenee, että maatalousyrittäjä on työkyvyttömyytensä perusteella saanut sijaisapua.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .*
